

LEKCJA 1

TEMAT: ***Drogi, przepisy regulujące ruch na drogach***

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 1

DEFINICJE

Definicje użyte w Ustawie Prawo o Ruchu Drogowym:

- 1) **droga** - wydzielony pas terenu składający się z jezdni, pobocza, chodnika, drogi dla pieszych lub drogi dla rowerów, łącznie z torowiskiem pojazdów szynowych znajdującym się w obrębie tego pasa, przeznaczony do ruchu lub postoju pojazdów, ruchu pieszych, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt,
- 2) **droga twarda** - droga z jezdnią o nawierzchni bitumicznej, betonowej, kostkowej, klinkierowej lub brukowej oraz z płyt betonowych lub kamienno-betonowych, jeżeli długość nawierzchni przekracza 20 m, inne drogi są drogami gruntowymi,
- 3) **autostrada** - droga dwujezdniowa, oznaczoną odpowiednimi znakami drogowymi, na której nie dopuszcza się ruchu poprzecznego, przeznaczona tylko do ruchu pojazdów samochodowych, które na równej, poziomej jezdni mogą rozwinąć prędkość co najmniej 40 km/h, w tym również w razie ciągnięcia przyczep,
- 4) **droga ekspresowa** - droga dwu- lub jednojezdniowa, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi, na której skrzyżowania występują wyjątkowo, przeznaczona tylko do ruchu pojazdów samochodowych,
- 5) **droga dla rowerów** - droga lub jej część przeznaczona do ruchu rowerów jednośladowych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi,
- 6) **jezdnia** - część drogi przeznaczona do ruchu pojazdów; określenie to nie dotyczy torowisk wydzielonych z jezdni,
- 7) **pas ruchu** - każdy z podłużnych pasów jezdni wystarczający do ruchu jednego rzędu pojazdów wielośladowych, oznaczony lub nie oznaczony znakami drogowymi,
- 8) **pobocze** - część drogi przyległa do jezdni, która może być przeznaczona do ruchu pieszych lub niektórych pojazdów, postoju pojazdów, jazdy wierzchem lub pędzenia zwierząt,
- 9) **chodnik** - część drogi przeznaczona do ruchu pieszych,
- 10) **skrzyżowanie** - przecięcie się w jednym poziomie dróg mających jezdnię, ich połączenie lub rozwidlenie, łącznie z powierzchniami utworzonymi przez takie przecięcia, połączenia lub rozwidlenia, określenie to nie dotyczy przecięcia, połączenia lub rozwidlenia drogi twardej z drogą gruntową lub stanowiącą dojazd do obiektu znajdującego się przy drodze,
- 11) **przejście dla pieszych** - powierzchnia jezdni, drogi dla rowerów lub torowiska, przeznaczona do przechodzenia przez pieszych, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi,
- 12) **przejazd dla rowerzystów** - powierzchnia jezdni lub torowiska przeznaczona do przejeżdżania przez rowerzystów, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi,
- 13) **przystanek** - miejsce zatrzymywania się pojazdów transportu publicznego, oznaczone odpowiednimi znakami drogowymi,
- 14) **tunel** - budowla na drodze, oznaczona odpowiednimi znakami drogowymi,
- 15) **obszar zabudowany** - obszar oznaczony odpowiednimi znakami drogowymi,
- 16) **strefa zamieszkania** - obszar obejmujący drogi publiczne lub inne drogi, na którym obowiązują szczególne zasady ruchu drogowego, a wjazdy i wyjazdy oznaczone są odpowiednimi znakami drogowymi,

- 17) **uczestnik ruchu** - pieszy, kierujący, a także inne osoby przebywające w pojeździe lub na pojeździe znajdującym się na drodze,
- 18) **pieszy** - osoba znajdująca się poza pojazdem na drodze i nie wykonująca na niej robót lub czynności przewidzianych odrębnymi przepisami; za pieszego uważa się również osobę prowadzącą, ciągnącą lub pchającą rower, motorower, motocykl, wózek dziecięcy, podręczny lub inwalidzki, osobę poruszającą się w wózku inwalidzkim, a także osobę w wieku do 10 lat kierującą rowerem pod opieką osoby dorosłej,
- 19) **kolumna pieszych** - zorganizowana grupa pieszych prowadzona przez kierownika lub dowódcę,
- 20) **kierujący** - osoba, która kieruje pojazdem lub zespołem pojazdów, a także osoba, która prowadzi kolumnę pieszych, jedzie wierzchem albo pędzi zwierzęta pojedynczo lub w stadzie,
- 21) **kierowca** - osoba uprawniona do kierowania pojazdem silnikowym,
- 22) **szczególna ostrożność** - ostrożność polegająca na zwiększeniu uwagi i dostosowaniu zachowania uczestnika ruchu do warunków i sytuacji zmieniających się na drodze, w stopniu umożliwiającym odpowiednio szybkie reagowanie,
- 23) **ustąpienie pierwszeństwa** - powstrzymanie się od ruchu, jeżeli ruch mógłby zmusić innego kierującego do zmiany kierunku lub pasa ruchu albo istotnej zmiany prędkości, a pieszego - do zatrzymania się, zwolnienia lub przyśpieszenia kroku,
- 24) **ruch kierowany** - ruch otwierany i zamykany za pomocą sygnalizacji świetlnej albo przez uprawnioną osobę,
- 25) **niedostateczna widoczność** - widoczność występująca od zmierzchu do świtu, a także w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza od świtu do zmierzchu,
- 26) **pojazd** - środek transportu przeznaczony do poruszania się po drodze oraz maszyna lub urządzenie do tego przystosowane,
- 27) **pojazd silnikowy** - pojazd wyposażony w silnik, z wyjątkiem motoroweru i pojazdu szynowego,
- 28) **pojazd samochodowy** - pojazd silnikowy, którego konstrukcja umożliwia jazdę z prędkością przekraczającą 25 km/h; określenie to nie obejmuje ciągnika rolniczego,
- 29) **pojazd uprzywilejowany** - pojazd wysyłający sygnały świetlne w postaci niebieskich świateł błyskowych i jednocześnie sygnały dźwiękowe o zmiennym tonie, jadący z włączonymi światłami mijania lub drogowymi; określenie to obejmuje również pojazdy jadące w kolumnie, na której początku i na końcu znajdują się pojazdy uprzywilejowane, wysyłające dodatkowo sygnały świetlne w postaci czerwonego światła błyskowego,
- 30) **samochód osobowy** - pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu nie więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą oraz ich bagażu,
- 31) **autobus** - pojazd samochodowy przeznaczony konstrukcyjnie do przewozu więcej niż 9 osób łącznie z kierowcą,
- 32) **autobus szkolny** - autobus przeznaczony do przewozu dzieci do szkoły, barwy pomarańczowej, oznaczony z przodu i z tyłu prostokątnymi tablicami barwy białej, z napisem barwy czarnej „autobus szkolny”,
- 33) **motorower** - pojazd jednośladowy lub dwuśladowy zaopatrzonego w silnik spalinowy o pojemności skokowej nie przekraczającej 50 cm³, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do 45 km/h,
- 34) **rower** - pojazd jednośladowy lub wielośladowy poruszany siłą mięśni osoby jadącej tym pojazdem,

- 35) **wózek inwalidzki** - pojazd konstrukcyjnie przeznaczony do poruszania się osoby niepełnosprawnej, napędzany siłą mięśni lub za pomocą silnika, którego konstrukcja ogranicza prędkość jazdy do prędkości pieszego,
- 36) **Droga wiejska** - jezdnia, 2 pasy ruchu w przeciwnych kierunkach (wyznaczone lub częściowo nie), pobocze, rów, częste skrzyżowania z drogami gruntowymi (*foliogram nr 1*). Droga wiejska nie posiada najczęściej chodników i dróg dla rowerów (co powoduje konieczność ruchu tych osób po poboczu i jezdni i zwiększenie zagrożenia doprowadzenia do wypadku drogowego), często dochodzą do niej drogi gruntowe, nieutwardzone.
- 37) **Droga miejska typowa** - jezdnia, dwa pasy ruchu (często wyznaczone znakami poziomymi), pas zieleni, chodnik, droga dla rowerów, torowisko tramwajowe, zatoki komunikacji zbiorowej, parkingi (*foliogram nr 1*).

Droga miejska prawie zawsze wyposażona jest w chodniki, często w drogi dla rowerów, zatoki komunikacji zbiorowej, parkingi, przejścia dla pieszych oznaczone i z sygnalizacją świetlną, kładki dla pieszych, skrzyżowania najczęściej z drogami utwardzonymi. Ruch pieszych, a często rowerzystów jest od siebie odseparowany (krzyżuje się na przejściach dla pieszych i przejazdach dla rowerzystów), co powoduje wzrost bezpieczeństwa użytkowników.

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 2

ZNAKI I SYGNAŁY DROGOWE

Kierowanie ruchem odbywa się poprzez znaki i sygnały drogowe.

Znaki drogowe, w zależności od tego, gdzie są umieszczone, dzieli się na:

- pionowe - umieszczane po prawej stronie jezdni, niekiedy również po lewej stronie lub nad jezdnią,
- poziome - namalowane białą farbą na nawierzchni jezdni (lub żółtą - wtedy mają pierwszeństwo przed znakami białymi).

Wszystkie znaki i sygnały drogowe dzielą się na grupy (oznaczone od A do S).

Rodzaje znaków drogowych

Rodzaj	Znaczenie	Kształt	Przykład	
Znaki ostrzegawcze A	Ostrzegają przed niebezpieczeństwem na drodze	mają kształt trójkąta równobocznego, żółte tło, czarne symbole i czerwoną obwódkę	 A-17	 A-30
znaki zakazu B	Określają czynność zabronioną do wykonania	mają kształt koła, na ogół białe tło i czarne symbole oraz czerwoną obwódkę.	 B-3	 B-43
znaki nakazu C	Określają czynność, którą muszą wykonać uczestnicy ruchu drogowego	mają kształt koła, są koloru niebieskiego, białe symbole	 C-13	 C-3

Znaki informacyjne D	Informują o obiektach przy drodze, jej infrastrukturze, przeszkodach itp.	mają kształt kwadratu lub prostokąta, prawie wszystkie mają niebieskie lub niebiesko-białe tło, symbole białe, czerwone lub czarne	 D-6a	 D-1
Znaki poziome P	Wyznaczają obszary na drodze, ułatwiają prowadzenie pojazdu	Namalowane są na jezdni. Mają barwę białą lub żółtą. Większość ma barwę białą, żółte są wtedy, gdy następuje okresowa zmiana organizacji ruchu, spowodowana np. robotami drogowymi, Mogą mieć postać strzałek, napisów, symboli, linii ciągłych, przerywanych, pojedynczych lub podwójnych	 P-10	

Kształt znaków jest zróżnicowany, by ułatwić ich identyfikację w ciemności i ograniczonej widzialności.

Sygnaly drogowe mogą być:

- świetlne,
- dźwiękowe, wysyłane przez różne urządzenia umieszczone na drodze,
- dawane przez osobę kierującą ruchem.

Sygnaly świetlne stosowane są na skrzyżowaniach, przejściach dla pieszych, przejazdach pojazdów szynowych i przejazdach dla rowerzystów. Mają postać sygnalizatorów.

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 3

PODSTAWOWE ZASADY RUCHU DROGOWEGO

Podstawowe zasady ruchu drogowego określone są w ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. Prawo o ruchu drogowym.

Ustawa ta reguluje zasady ruchu na drogach publicznych oraz w strefach zamieszkania, warunki dopuszczenia pojazdów do tego ruchu, wymagania w stosunku do osób kierujących pojazdami i innych uczestników ruchu oraz zasady kontroli ruchu drogowego.

Przepisy ustawy stosuje się również do ruchu odbywającego się poza drogami publicznymi, jeżeli jest to konieczne dla uniknięcia zagrożenia bezpieczeństwa uczestników tego ruchu.

• **Zasada ruchu prawostronnego**

Kierujący pojazdem, korzystając z drogi dwujezdniowej, jest obowiązany jechać po prawej jezdni; do jezdni tych nie wlicza się jezdni przeznaczonych do dojazdu do nieruchomości położonej przy drodze.

Kierujący pojazdem, korzystając z jezdni dwukierunkowej o co najmniej czterech pasach ruchu, jest obowiązany zajmować pas ruchu znajdujący się na prawej połowie jezdni.

Kierujący pojazdem jest obowiązany jechać możliwie blisko prawej krawędzi jezdni. Jeżeli pasy ruchu na jezdni są wyznaczone, nie może zajmować więcej niż jednego pasa.

Ustawa ta rozciąga zakres swego stosowania również na tereny poza drogami publicznymi, parkingi, drogi gruntowe, chodniki (np. w zakresie ruchu prawostronnego).

Jak wcześniej wspomniano, ruch prawostronny obowiązuje również na drogach gruntowych, parkingach itp. Jest również sugerowany do zastosowania w ciągach komunikacyjnych obiektów użyteczności publicznej.

Uwaga – w Wielkiej Brytanii obowiązuje ruch lewostronny.

- **Zasada szczególnej ostrożności i ograniczonego zaufania**

Uczestnicząc w ruchu drogowym zakładamy, że inni jego uczestnicy znają przepisy i będą się do nich stosować. Skądinąd jednak wiemy, że nie do końca jest to prawdą, szczególnie nieprzewidywalne są reakcje dzieci osób starszych lub osób po spożyciu alkoholu. Widząc choćby najmniejsze przejawy zachowań na drodze nieadekwatnych do sytuacji drogowej, należy zachować szczególną ostrożność i ograniczone zaufanie do innych użytkowników dróg. Szczególną uwagę należy zachować przede wszystkim w okolicach szkół, na skrzyżowaniach, wiaduktach, w tunelach, na przejazdach kolejowych i tramwajowych, na przejściach dla pieszych.

MATERIAŁ POMOCNICZY NR 4

HIERARCHIA WAŻNOŚCI NORM, ZNAKÓW, SYGNAŁÓW ORAZ POLECEŃ W RUCHU DROGOWYM

W związku z wykonywaniem czynności służbowych bezwzględne pierwszeństwo w ruchu drogowym posiadają pojazdy uprzywilejowane. Uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani stosować się do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli, sygnałów świetlnych oraz znaków drogowych, nawet wówczas, gdy z przepisów ustawy wynika inny sposób zachowania niż nakazany przez te osoby, sygnały świetlne lub znaki drogowe.

Polecenia i sygnały dawane przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli, mają pierwszeństwo przed sygnałami świetlnymi i znakami drogowymi.

Sygnały świetlne mają pierwszeństwo przed znakami drogowymi regulującymi pierwszeństwo przejazdu.

Polecenia lub sygnały może dawać uczestnikowi ruchu lub innej osobie znajdującej się na drodze:

- policjant,
- żołnierz wojskowego organu porządkowego, zabezpieczający przemarsz lub przejazd kolumny wojskowej albo w razie akcji związanej z ratowaniem życia lub mienia,
- żołnierz Straży Granicznej w strefie nadgranicznej,
- pracownik kolejowy na przejeździe kolejowym,
- pracownik zarządu drogi lub inna osoba wykonująca roboty na drodze na zlecenie lub za zgodą zarządu drogi,
- osoba nadzorująca bezpieczne przejście dzieci przez jezdnię, w wyznaczonym miejscu.

Jeżeli z norm określonych przez przepisy kodeksu drogowego, znaków drogowych, sygnałów świetlnych oraz poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli wynika różny sposób zachowania się, uczestnik ruchu i inna osoba znajdująca się na drodze są obowiązani stosować się do nich w następującej kolejności:

w pierwszej	- do poleceń i sygnałów dawanych przez osoby kierujące ruchem lub uprawnione do jego kontroli,
w drugiej	- do sygnałów świetlnych,
w trzeciej	- do znaków drogowych,
w ostatniej	- do norm zawartych w przepisach kodeksu drogowego.